

ภาวะผู้นำและการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงาน
ตามหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภowanรนิวาส จังหวัดสกลนคร
LEADERSHIP AND PEOPLE'S PARTICIPATION AFFECTING THE EFFECTIVENESS
OF THE SUBDISTRICT AND VILLAGE HEADMEN'S PERFORMANCE OF DUTIES
IN WANON NIWAT DISTRICT, SAKON NAKHON PROVINCE

วีระนนท์ จากผา¹, ชาตชัย อุดมกิจมงคล^{*2}, สามารณ อัยกร³
Weeranon Chakpha¹, Chardchai Udomkijmongkol^{*2}, Samart Aiyakorn³

^{1,2,3}หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
^{1,2,3}Master of Public Administration Program in Public Administration, Sakon Nakhon Rajabhat University, Thailand
^{*}Corresponding author's e-mail: weerano2524@gmail.com¹, chardchai_u@hotmail.com^{*2}, Saamm_5@hotmail.com³

Received: August 29, 2023

Revised: September 25, 2023

Accepted: October 20, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตอำเภowanรนิวาส จังหวัดสกลนคร 2) เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภowanรนิวาส จังหวัดสกลนคร 3) เพื่อศึกษาอิทธิพลของภาวะผู้นำ และการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภowanรนิวาส จังหวัดสกลนคร กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนทั่วไปในเขตพื้นที่อำเภowanรนิวาส จำนวน 399 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัย พบว่า 1) ภาวะผู้นำของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภowanรนิวาส จังหวัดสกลนคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) การมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตอำเภowanรนิวาส จังหวัดสกลนคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก 3) ภาวะผู้นำมีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภowanรนิวาส จังหวัดสกลนคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยด้านผู้นำแบบเผด็จการ ($\beta = .100$) มีอิทธิพลสูงที่สุด ($\beta = .079$) รองลงมา คือ ด้านผู้นำแบบตามสบาย ($\beta = .079$) และด้านผู้นำแบบประชาธิปไตย ($\beta = .060$) มีค่าสัมประสิทธิ์พยากรณ์ = .310 4) การมีส่วนร่วมของประชาชนมีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภowanรนิวาส จังหวัดสกลนคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ มีอิทธิพลสูงที่สุด ($\beta = .172$) รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ($\beta = .145$) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ($\beta = .133$) และการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\beta = .097$) ตามลำดับ มีค่าสัมประสิทธิ์พยากรณ์ = .282

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ; การมีส่วนร่วมของประชาชน; ประสิทธิภาพ

Abstract

The purposes of this research article were: 1) to study the leadership level of kamnans and village headmen; and the level of participation of people in Wanonniwat District, Sakon Nakhon Province; 2) to study the level of the effectiveness in performing of duties of kamnans and village headmen in Wanon Niwat District, Sakon Nakhon Province, and 3) to study the influences of leadership and the participation of the people towards the effectiveness of the performance of duties by kamnans and village headmen in Wanon Niwat District, Sakon Nakhon Province. In the Wanonniwat District area. The samples group consisted of 399 general people. A questionnaire was the instrument for data collection. Statistics used in data analysis including, frequency, percentage, mean, standard deviation, and multiple regression. The research results fouds that 1) the leadership of the kamnans and village headmen in Wanon Niwat District, Sakon Nakhon Province, overall was at a high level. 2) Pople's participation in Wanonniwat District, Sakon Nakhon Province; was , overall was at a high level 3) In Wanonniwat District, leadershiped influenced the effectiveness of kamans and village headership's duties, Sakon Nakhon Province statistically significantly at the $<.05$ level, with the effect of qutocratic leadership ($\beta = .100$) having the highest influence ($\beta = .079$), followed by indulgent leader side had the highest influence ($\beta = .079$) and democratic leadership ($\beta = .060$) had a prediction coefficient of .310. 4) Pubilc participation influenced the effectiveness of kamans and village headership's duties, in Wanonniwat District, Sakon Nakhon Province statistically significant at $<.05$ statistical level having the highest influence ($\beta = .172$), followed by participation in operations ($\beta = .145$), and participation in evaluation ($\beta = .133$), and participation in decision making ($\beta = .097$), respectively, with a prediction coefficient .282.

Keywords: leadership; public participation; effectiveness; village headman

ความสำคัญของการวิจัย

กระทรวงมหาดไทยมีหน้าที่สำคัญในการบำบัดทุกข์ บำรุงสุขให้กับประชาชน ซึ่งเป็นหน้าที่ที่มีขอบเขตของภารกิจกว้างขวาง ดังนั้นกำนันและผู้ใหญ่บ้านในฐานะพนักงานฝ่ายปกครองในระดับท้องที่มีบทบาทหน้าที่ต้องรับผิดชอบต่องานของกระทรวงมหาดไทย และยังคงรับผิดชอบงานของทุกกระทรวง ทบวง กรม ที่นำมาใช้ปฏิบัติในเขตตำบล หมู่บ้านของแต่ละท้องที่ กำนันผู้ใหญ่บ้าน จึงเปรียบเสมือนดังทัพหน้าผู้ช่วยเหลือแม่ทัพใหญ่ คือ นายอำเภอ ในการทำสงครามต่อสู้กับปัญหาต่าง ๆ ในพื้นที่ที่ตนเองรับผิดชอบถือได้ว่าเป็นกลไกสำคัญที่จะทำให้งานทางราชการสำเร็จบรรลุตามเป้าหมายที่ได้วางไว้ จึงกล่าวได้ว่า “กำนันผู้ใหญ่” เป็นสถาบันที่มีทั้งบทบาทและอำนาจหน้าที่ในเขตการปกครองที่เรียกว่าตำบลและหมู่บ้าน โดยมีแนวคิดรวบยอดทางกฎหมายและการบริหารราชการเรียกรวมกันว่าเป็น “การปกครองท้องที่” มีการจัดระบบปกครองและเป็นระบบการบริหารราชการลักษณะหนึ่งของไทย ทั้งนี้มีพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 เป็นกฎหมายแม่แบบ (ประจักษ์ ผิวงาม, 2554, หน้า 1) พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พุทธศักราช 2457 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2551 ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 6 เมษายน 2551 ได้แก้ไขวาระการดำรงตำแหน่งของผู้ใหญ่บ้านจาก

วาระ 5 ปีเป็นให้ดำรงตำแหน่งจนอายุครบ 60 ปี และกำหนดให้ผู้ใหญ่บ้านรวมถึงกำนัน เป็นผู้ช่วยเหลือนายอำเภอในการปฏิบัติหน้าที่และเป็นหัวหน้าราษฎรในหมู่บ้าน เพื่อให้กำนันผู้ใหญ่บ้าน ดำรงตำแหน่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ปฏิบัติงานในด้านการรักษาความสงบเรียบร้อย และการรักษาความมั่นคงภายในซึ่งเป็นหน้าที่หลักที่สำคัญ จึงได้มีการกำหนดมาตรการในการควบคุม ดูแลอย่างเข้มงวด เช่น การลงโทษทางวินัยเช่นเดียวกับข้าราชการนอกจากนี้ พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2551 มาตรา 14 (11) ได้กำหนดเหตุที่ผู้ใหญ่บ้านต้องพ้นจากตำแหน่งว่า “ไม่ผ่านการประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ซึ่งต้องทำอย่างน้อยทุก 5 ปี นับแต่วันที่ได้รับการแต่งตั้ง ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กระทรวงมหาดไทยกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา” พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2551 กำหนดให้ผู้ใหญ่บ้านซึ่งรวมถึงกำนัน เป็นผู้ช่วยเหลือนายอำเภอในการปฏิบัติหน้าที่และเป็นหัวหน้าราษฎรในหมู่บ้านเป็นส่วนหนึ่งของราชการส่วนภูมิภาค อีกทั้งยังมีบทบาทสำคัญในการรักษาความสงบเรียบร้อย การอำนวยความสะดวกเป็นธรรมในสังคม การสร้างความสมานฉันท์และความสามัคคีให้เกิดขึ้นในหมู่บ้าน การประสานอำนวยความสะดวกแก่ราษฎรในการติดต่อขอรับบริการจากส่วนราชการต่าง ๆ การรับฟังปัญหาและนำความเดือดร้อนทุกข์สุขและความต้องการที่จำเป็นของราษฎรแจ้งต่อทางราชการเพื่อให้ความช่วยเหลือ การสนับสนุนการปฏิบัติงานของส่วนราชการในพื้นที่ การดูแลราษฎรในพื้นที่ให้ปฏิบัติตามกฎหมาย การอบรมชี้แจงราษฎรให้มีความรู้ความเข้าใจในข้อราชการให้ความช่วยเหลือในกิจการสาธารณะประโยชน์ รวมถึงปฏิบัติการกิจตามนโยบายรัฐบาลหรืองานอื่นตามกฎหมายกำหนด จะเห็นได้ว่าผู้ใหญ่บ้านยังมีฐานะเป็นตัวแทนของรัฐ ตัวแทนของราษฎรเกี่ยวกับเรื่องร้องทุกข์ ความเดือดร้อนของราษฎรเพื่อนำเสนอต่อส่วนราชการทำให้ผู้ใหญ่บ้านนั้นมีความสำคัญในการปกครองที่เป็นผู้ประสานงานระหว่างหน่วยงานของรัฐเองและหน่วยงานของรัฐกับประชาชน เป็นบุคคลที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนในพื้นที่มากที่สุด (กรมการปกครอง, 2559 อ้างถึงในศุภิสรา ธารประเสริฐ, 2563, หน้า 1)

กำนันผู้ใหญ่บ้านมีฐานะเป็นผู้แทนของรัฐที่อยู่ใกล้ชิดสนิทกับประชาชนในท้องที่ต่าง ๆ มีหน้าที่สำคัญ คือ การช่วยเหลือเรื่องประสานงานต่าง ๆ เช่น การประชุมประชาชนในเขตหมู่บ้านและการแจ้งข่าวของทางราชการให้ประชาชนรับทราบ เป็นต้น ในขณะที่เดียวกันกำนันและผู้ใหญ่บ้านก็มีสถานะและมีบทบาทเป็นผู้แทนประชาชน เป็นผู้นำของชุมชน เนื่องจากไม่ได้มีสถานะเป็นข้าราชการของรัฐเต็มตัว อีกทั้งมิได้ทำงานให้แก่ทางราชการเต็มเวลา บทบาทหน้าที่ดังกล่าวส่งผลให้กำนันและผู้ใหญ่บ้านมีหน้าที่ต้องดูแลความสุข ทุกข์ ของประชาชนที่เรียกกันว่า “ลูกบ้าน” ในด้านต่าง ๆ เป็นอันมากทั้งเกี่ยวข้องกับการระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อให้มีโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นของตำบลหมู่บ้าน กิจกรรมทางด้านวัฒนธรรมและทางด้านจิตใจของลูกบ้าน แสดงให้เห็นถึงภาวะผู้นำที่มีคุณภาพของผู้นำชุมชนจะมีผลกระทบต่อการพัฒนาชุมชนอย่างแท้จริง (ประจักษ์ ผิวงาม, 2554, หน้า 2)

ภาวะผู้นำถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารเป็นการนำหรือการทำให้ผู้อื่นประพฤติปฏิบัติตามที่ประสงค์ตามเป้าหมายขององค์การ ดังนั้นภาวะผู้นำของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน จึงมีความสำคัญเป็นอย่างมากเพราะลักษณะภาวะผู้นำจะส่งผลโดยตรงต่อการกำหนดทิศทางการพัฒนาขององค์การที่ผู้นำนั้นปฏิบัติหน้าที่อยู่ ซึ่งมีทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำที่นักวิชาการได้ทำการศึกษาไว้หลายทฤษฎี เช่น ทฤษฎีคุณลักษณะ ทฤษฎีทางด้านพฤติกรรม ทฤษฎีด้านสถานการณ์ ในปัจจุบันเป็นยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นแบบผู้นำที่สร้างความเปลี่ยนแปลงครั้งยิ่งใหญ่และทำให้เกิดการจูงใจอย่างมากต่อตัวผู้ตาม เป็นความสามารถของผู้บริหารที่ทำให้สมาชิกในองค์การเพิ่มภาวะผู้นำเพื่อพัฒนางานในขอบเขตของแต่ละคนให้บรรลุเป้าหมายขององค์การอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลกำนันและผู้ใหญ่บ้านซึ่งมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง จะมีบทบาทเป็นผู้ริเริ่ม ผู้ตัดสินใจ และผู้สั่งการน้อยที่สุด แต่จะมี

บทบาทค่อนข้างมากในการเป็นผู้รู้ ผู้ประสานงาน ผู้สนับสนุนและผู้อำนวยความสะดวก เพื่อให้สมาชิกในหน่วยงานหรือชุมชนมีโอกาสใช้ความสามารถของตนอย่างเต็มที่ในการริเริ่มงาน ตัดสินใจช่วยกันแก้ปัญหาต่าง ๆ และพัฒนาตำบลหมู่บ้าน กำหนดและดูแลหมู่บ้านของอำเภอวานรนิวาส จังหวัดสกลนคร ควรมีการปรับตัวเช่นไร ลักษณะใด ในท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงและการปฏิรูปทางการเมืองการบริหารและสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปในห้วงสมัยปัจจุบัน (ประจักษ์ ผิวงาม, 2554, หน้า 4) ด้วยอำนาจหน้าที่และบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านที่มีอยู่หลายด้าน รวมถึงการต้องดูแลทุกข์สุขของราษฎรในพื้นที่ของตนเอง และการประสานงานกับหน่วยงานภายนอกทั้งส่วนราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งการที่จะทำให้การปฏิบัติงานของกำนันผู้ใหญ่บ้านประสบผลสำเร็จ ตัวของกำนันผู้ใหญ่บ้านเอง จึงจำเป็นต้องมีทักษะพิเศษที่จะนำพาตำบลหมู่บ้านให้เจริญก้าวหน้า กล่าวคือ กำนันผู้ใหญ่บ้านควรมีความเป็นผู้นำ มีบุคลิกภาพที่น่าเชื่อถือ มีปฏิญาณไหวพริบและความเฉลียวฉลาดในการแก้ปัญหา มีทักษะการสื่อสารที่ดี และสิ่งสำคัญที่กำนันผู้ใหญ่บ้านต้องมี คือ ความซื่อสัตย์ สุจริต การยึดมั่นในศีลธรรมและคุณธรรมในการปฏิบัติงาน (นิรันดร์วดี กองเผือก, 2565, หน้า 2) จากอำนาจหน้าที่และบทบาทของกำนันในข้างต้น เห็นได้อย่างชัดเจนว่า กำนันผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ที่ทำงานใกล้ชิดราษฎรในตำบลหมู่บ้านมากที่สุด ประกอบกับปัจจุบันรัฐบาลมีนโยบายและโครงการต่าง ๆ เกี่ยวกับตำบลหมู่บ้านจำนวนมาก เรียกได้ว่า กำนันผู้ใหญ่บ้าน ต้องทำงานกับทุกกระทรวง ดังนั้น จึงถือได้ว่า กำนันผู้ใหญ่บ้าน คือ ผู้นำของตำบลหมู่บ้าน การเป็นผู้นำที่ดีจะนำพาตำบลหมู่บ้านให้เจริญก้าวหน้าราษฎรในพื้นที่อยู่ดีกินดี ผู้นำที่ดีจึงควรมีความเป็นผู้นำและนอกจากมีความเป็นผู้นำแล้ว การที่จะนำพาตำบลหมู่บ้านไปสู่ความสำเร็จอย่างแท้จริง ผู้นำต้องเป็นผู้นำที่ยึดหลักการทำงานตามหลักธรรมาภิบาลด้วย ดังนั้น ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำและการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอวานรนิวาส จังหวัดสกลนคร เพื่อส่งเสริมผู้นำให้มีภาวะผู้นำที่จะไปบริหารและพัฒนาชุมชนให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้ และผู้วิจัยหวังว่างานวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ให้กับกำนันและผู้ใหญ่บ้านในการนำไปพัฒนาประสิทธิผลการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตอำเภอวานรนิวาส จังหวัดสกลนคร
2. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอวานรนิวาส จังหวัดสกลนคร
3. เพื่อศึกษาอิทธิพลของภาวะผู้นำ และการมีส่วนร่วมของประชาชนมีต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอวานรนิวาส จังหวัดสกลนคร

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำ

(1) ภาวะผู้นำเป็นลักษณะของบุคคลที่มีการกระตุ้นให้ผู้อื่นตามเกิดความตระหนักในเรืองภารกิจและวิสัยทัศน์ขององค์การมีการพัฒนาความรู้ความสามารถของผู้ตาม (Bass & Avolio, 1994, p. 2 อ้างถึงในบุญชนะ เมฆโต, 2560, หน้า 39) มีอิทธิพลต่อคนในหน่วยงานมากกว่าผู้อื่น (2) มีบทบาทเหนือผู้อื่น (3) มีบทบาทสำคัญที่สุดในการ

อำนาจการให้หน่วยงานดำเนินไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ (4) บุคคลที่ได้รับเลือกจากผู้อื่นให้เป็นผู้นำและ (5) บุคคลที่ดำรงตำแหน่งผู้นำหรือหัวหน้าในหน่วยงาน (Halpin, 2006, p. 43) ดังนั้นภาวะผู้นำของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอดอนริ้ว จังหวัดสกลนคร ทั้ง 3 รูปแบบ (Lewin, Lippitt & white, 1960 อ้างถึงในอิศรา เรืองเดช, 2558, หน้า 4) ประกอบด้วย 1) ภาวะผู้นำแบบเผด็จการ 2) ภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตย และ 3) ภาวะผู้นำแบบตามสบาย

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

Cohen & Uphoff (1977 อ้างถึงในธนวัฒน์ คำภีลานนท์, 2550, หน้า 21-22) ได้อธิบายและวิเคราะห์รูปแบบการมีส่วนร่วมโดยสามารถแบ่งออกเป็น 4 รูปแบบ คือ

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision making) ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ ริเริ่มตัดสินใจ ดำเนินการตัดสินใจ และตัดสินใจลงมือปฏิบัติการ
2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation) ประกอบไปด้วยการสนับสนุนทางด้านทรัพยากร การเข้าร่วมในการบริหารและการประสานขอความร่วมมือ
3. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefits) ทางด้านต่าง ๆ ประกอบไปด้วยผลประโยชน์ทางด้านวัสดุ ผลประโยชน์ทางสังคมและผลประโยชน์ส่วนบุคคล
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) เกี่ยวกับการควบคุมและการตรวจสอบการดำเนินกิจกรรมทั้งหมด และเป็นการแสดงถึงการปรับตัวในการมีส่วนร่วมต่อไป

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน

ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานมีความสำคัญต่อองค์การ ดังนี้ (ธงชัย สันติวงษ์, 2537 อ้างถึงในวาสนา วักดีเพชร, 2562, หน้า 35)

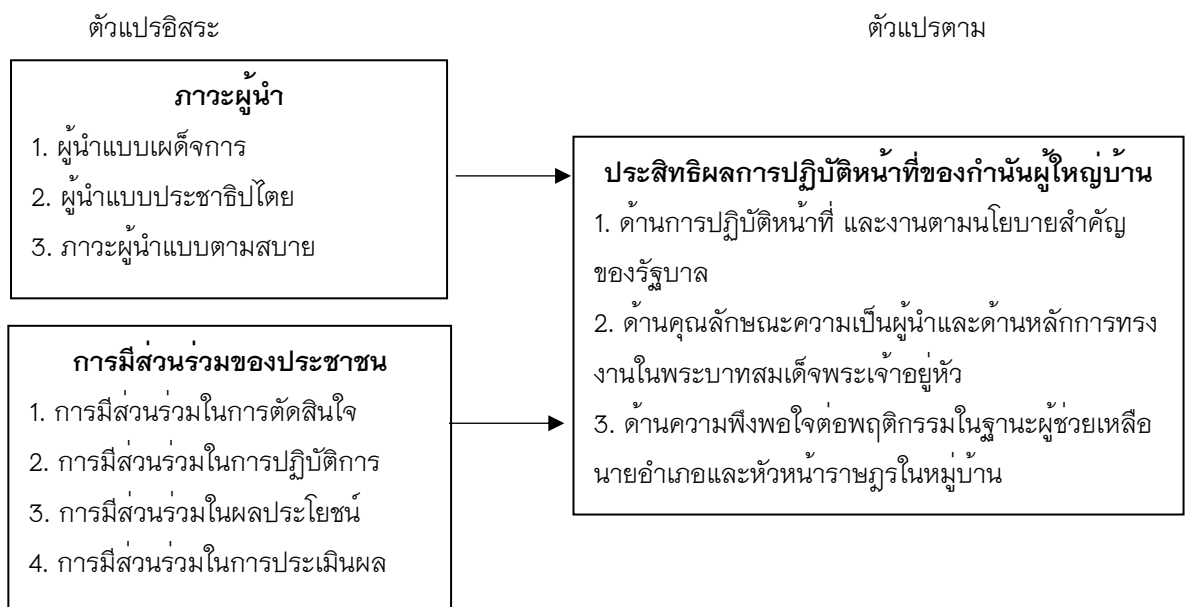
1. ช่วยตรวจสอบวัตถุประสงค์การจัดตั้งองค์การ การจัดตั้งองค์การย่อมกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายไว้อย่างชัดเจนเพื่อดำเนินงานให้เป็นไปตามความต้องการหรือไม่
2. ประเมินผลการดำเนินงานกับแผนงานที่กำหนด การดำเนินงานในแต่ละกิจกรรมย่อมต้องมีการวางแผนกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบ การจัดสรรทรัพยากร การใช้อำนาจหน้าที่การบริหาร การปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลของงาน
3. ประเมินผลสำเร็จกับวัตถุประสงค์เปรียบเทียบกับผลงานที่ดำเนินการได้ตามแผนงานกับวัตถุประสงค์ขององค์การที่คาดหวังถ้าผลงานบรรลุผลตามวัตถุประสงค์และความคาดหวังขององค์การ แสดงว่าองค์การมีประสิทธิภาพโดยประสิทธิภาพอาจพิจารณาเป็น 2 ระดับ คือ
 - 3.1 ประสิทธิภาพของบุคคล คือ ลักษณะของบุคคลที่มีความสามารถปฏิบัติงานใด ๆ หรือปฏิบัติกิจกรรมใด ๆ แล้วประสบผลสำเร็จทำให้เกิดผลโดยตรงและครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ ผลที่เกิดขึ้นมีลักษณะคุณภาพ เช่น ความถูกต้อง ความมีคุณค่า เหมาะสมดีกับงาน ตรงกับความคาดหวังและความต้องการของหมู่คณะ สังคม และผู้จะนำผลนั้นไปใช้เป็นผลที่ได้จากการปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ
 - 3.2 ประสิทธิภาพขององค์การ คือ การเน้นไปที่ผลรวมขององค์การ ซึ่ง (Gibson and Other, 1982) อธิบายถึงเกณฑ์ของประสิทธิภาพขององค์การว่าประกอบด้วยตัวบ่งชี้ 5 ตัว คือ 1) การผลิต (Production) 2) ประสิทธิภาพ (Efficiency) 3) ความพึงพอใจ (Satisfaction) 4) การปรับเปลี่ยน (Adaptiveness) 5) การพัฒนา (Development)

แนวคิดเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน

การปฏิบัติงานตามหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอดงเจริญ จังหวัดสกลนคร (ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ของผู้นำ พ.ศ. 2559 อ้างถึงใน ศุภิสรา ชารประเสริฐ, 2563, หน้า 9) ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ 1) ด้านการปฏิบัติหน้าที่ และงานตามนโยบายสำคัญของรัฐบาล 2) ด้านคุณลักษณะความเป็นผู้นำ และด้านหลักการทำงานในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว 3) ด้านความพึงพอใจต่อพฤติกรรมในฐานะผู้ช่วยเหลือนายอำเภอและหัวหน้าราษฎรในหมู่บ้าน

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดตัวแปรอิสระจากแนวคิดพฤติกรรมภาวะผู้นำ สืบเคราะห์จากงานของ อิศรา เรืองเดช (2558, หน้า 4) และการมีส่วนร่วมของประชาชน สืบเคราะห์จากแนวคิดของ Cohen & Uphoff (1977 อ้างถึงใน ธนวัฒน์ คำภิลาพันธ์, 2550, หน้า 21-22) ส่วนตัวแปรตามประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ของผู้นำ พ.ศ. 2559 มีองค์ประกอบ 3 ด้าน โดยสรุปเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ดังภาพที่ 1



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำและการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอดงเจริญ จังหวัดสกลนคร ในครั้งนี้ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) ด้วยการใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) ผู้วิจัยกำหนดรายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับระเบียบวิธีวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ประชาชนทั่วไปในเขตพื้นที่อำเภอวานรนิวาส ทั้ง 14 ตำบล จำนวนประชากร 126,193 คน (สถิติประชากรและบ้าน จากงานทะเบียนอำเภอวานรนิวาส, 2564)

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนทั่วไปในเขตพื้นที่อำเภอวานรนิวาส จำนวน 399 คน ได้จากการใช้สูตรคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างของทาโร ยามาเน (Yamane, 1973, p.127 อ้างถึงในวัลลภ รัฐฉัตรานนท์, 2545, หน้า 130) และทำการสุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified sampling) และการสุ่มแบบอย่างง่าย (Simple random sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaires) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 คุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอวานรนิวาส จังหวัดสกลนคร ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และตำบลที่อยู่อาศัย ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ (Check List) ส่วนที่ 2 แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับภาวะผู้นำ สร้างขึ้นโดยอาศัยการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง มีเกณฑ์ในการวัดแบบสอบถาม ส่วนที่ 3 แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตอำเภอวานรนิวาส จังหวัดสกลนคร สร้างขึ้นโดยอาศัยการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง มีเกณฑ์ในการวัดแบบสอบถาม ส่วนที่ 4 แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิภาพปฏิบัติงานตามหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอวานรนิวาส จังหวัดสกลนคร สร้างขึ้นโดยอาศัยการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง มีเกณฑ์ในการวัดแบบสอบถาม โดยส่วนที่ 2, 3, 4 ผู้วิจัยใช้มาตรวัดแบบ Likert's five Rating Scale แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด แบบสอบถามในตอนต้นที่ 2,3,4 ซึ่งแบบสอบถามได้ค่า IOC ระหว่าง .80 – 1.00 แบบสอบถามตอนต้นที่ 2 มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง .701–.810 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .789 แบบสอบถามตอนต้นที่ 3 มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง .711–.894 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .912 แบบสอบถามตอนต้นที่ 4 มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง .719–.837 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .937

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูล ดังต่อไปนี้ 1) ผู้วิจัยต่อสำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนครให้ออกหนังสือขอความร่วมมือไปยังอำเภอวานรนิวาส จังหวัดสกลนคร เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม 2) ผู้วิจัยแจกแบบสอบถามจำนวน 399 ฉบับ เก็บข้อมูลด้วยตนเองได้ และจะติดตามเพื่อให้ได้แบบสอบถามกลับคืนมาครบถ้วนตามที่ต้องการ 3) ตรวจสอบความถูกต้อง ความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม เพื่อนำแบบสอบถามไปประมวลผล หากมีฉบับใดไม่สมบูรณ์จะคัดออกและทำการเก็บเพิ่มใหม่ให้ครบตามจำนวน และวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถาม ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามจัดระเบียบข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปโดยการแจกแจงความถี่ (Frequencies) และร้อยละ (Percentage) การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วแปลความหมายโดยเทียบกับเกณฑ์ (Criteria) การทดสอบโดยใช้สถิติ

เชิงอนุมาน (Inferential statistics) ได้แก่ การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple regression analysis)

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอวานรนิวาส จังหวัดสกลนคร ดังตาราง 1

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับภาวะผู้นำของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอวานรนิวาส จังหวัดสกลนคร โดยรวมและรายด้าน

ด้านที่	ภาวะผู้นำของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอวานรนิวาส จังหวัดสกลนคร	ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{x}$	S.D.	แปลความหมาย
1	ผู้นำแบบเผด็จการ	3.38	.323	ปานกลาง
2	ผู้นำแบบประชาธิปไตย	3.97	.326	มาก
3	ผู้นำแบบตามสบาย	3.80	.346	มาก
รวม		3.72	.181	มาก

จากตาราง 1 พบว่า ภาวะผู้นำของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอวานรนิวาส จังหวัดสกลนคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.72$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก 2 ด้าน และระดับปานกลาง 1 ด้าน เรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ผู้นำแบบประชาธิปไตย ($\bar{x} = 3.97$) ผู้นำแบบตามสบาย ($\bar{x} = 3.80$) และผู้นำแบบเผด็จการ ($\bar{x} = 3.38$) ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตอำเภอวานรนิวาส จังหวัดสกลนคร ดังตาราง 2

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตอำเภอวานรนิวาส จังหวัดสกลนคร โดยรวมและรายด้าน

ด้านที่	การมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตอำเภอวานรนิวาส จังหวัดสกลนคร	ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{x}$	S.D.	แปลความหมาย
1	การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	4.15	.313	มาก
2	การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ	4.17	.400	มาก
3	การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์	4.10	.377	มาก
4	การมีส่วนร่วมในการประเมินผล	4.01	.399	มาก
รวม		4.11	.202	มาก

จากตาราง 2 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตอำเภอวานรนิวาส จังหวัดสกลนคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.11$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย

คือ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ($\bar{x} = 4.17$) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\bar{x} = 4.15$) การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ($\bar{x} = 4.10$) และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ($\bar{x} = 4.01$) ตามลำดับ

3. ผลการวิเคราะห์ระดับประสิทธิผลการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอดงเจริญ จังหวัดสกลนคร ดังตาราง 3

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับประสิทธิผลการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอดงเจริญ จังหวัดสกลนคร โดยรวมและรายด้าน

ด้านที่	ประสิทธิผลการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ในเขตอำเภอดงเจริญ จังหวัดสกลนคร	ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{x}$	S.D.	แปลความหมาย
1	ด้านการปฏิบัติหน้าที่ และงานตามนโยบายสำคัญของรัฐบาล	4.06	.697	ปานกลาง
2	ด้านคุณลักษณะความเป็นผู้นำและด้านหลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว	4.16	.294	มาก
3	ด้านความพึงพอใจต่อพฤติกรรมในฐานะผู้ช่วยเหลือนายอำเภอและหัวหน้าราษฎรในหมู่บ้าน	4.04	.360	มาก
รวม		4.08	.182	มาก

จากตาราง 3 พบว่า ประสิทธิผลการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอดงเจริญ จังหวัดสกลนคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.08$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านคุณลักษณะความเป็นผู้นำและด้านหลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ($\bar{x} = 4.16$) ด้านการปฏิบัติหน้าที่ และงานตามนโยบายสำคัญของรัฐบาล ($\bar{x} = 4.06$) และด้านความพึงพอใจต่อพฤติกรรมในฐานะผู้ช่วยเหลือนายอำเภอและหัวหน้าราษฎรในหมู่บ้าน ($\bar{x} = 4.04$) ตามลำดับ

4. ผลการวิเคราะห์หัตถิทธิพลภาวะผู้นำที่มีต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอดงเจริญ จังหวัดสกลนคร ดังตาราง 4

ตาราง 4 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของผลการวิเคราะห์หัตถิทธิพลภาวะผู้นำที่มีต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอดงเจริญ จังหวัดสกลนคร

ตัวแปรพยากรณ์	Unstandardized		Standardized	t	Sig. F
	Coefficient		Coefficient		
	b	SE	β		
ค่าคงที่	3.207	.230		13.931	.000
1. ผู้นำแบบเผด็จการ (SL1)	.069	.035	.100	1.992	.047*
2. ผู้นำแบบประชาธิปไตย (SL2)	.041	.034	.060	1.200	.004*
3. ผู้นำแบบตามสบาย (SL3)	.051	.032	.079	1.587	.000**

Adjusted R² = .310, F-Value = 72.393, Sig F=.000**

จากตาราง 4 พบว่า ภาวะผู้นำมีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอดงเจริญ จังหวัดสกลนคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผลผู้นำแบบเผด็จการ ($\beta = .100$) มีอิทธิพลสูงที่สุด ($\beta = .079$) รองลงมา คือ ด้านผู้นำแบบตามสบาย ($\beta = .079$) และด้านผู้นำแบบประชาธิปไตย ($\beta = .060$) มีค่าสัมประสิทธิ์พยากรณ์ = .310 (Adjusted $R^2 = .310$) ดังนั้นจึงเป็นสมการที่สามารถนำไปพยากรณ์ได้โดยนำมาเขียนเป็นสมการถดถอยพหุคูณในรูปของคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$$Y = 3.207 + .069 (SL1) + .041 (SL2) + .051 (SL3)$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$ZY = .079 (SL3) + .060 (SL2) + .100 (SL1)$$

5. ผลการวิเคราะห์อิทธิพลการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอดงเจริญ จังหวัดสกลนคร ดังตาราง 5

ตาราง 5 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของผลการวิเคราะห์อิทธิพลการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอดงเจริญ จังหวัดสกลนคร

ตัวแปรพยากรณ์	Unstandardized		Standardized	t	Sig. F
	Coefficient		Coefficient		
	b	SE	β		
ค่าคงที่	2.454	.230		10.689	.000
1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (SP1)	.069	.035	.097	1.997	.047*
2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (SP2)	.081	.027	.145	2.976	.003*
3. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (SP3)	.102	.029	.172	3.524	.000**
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (SP4)	.075	.027	.133	2.729	.007*

Adjusted $R^2 = .282$, F-Value = 89.947, Sig F=.000**

จากตาราง 5 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนมีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอดงเจริญ จังหวัดสกลนคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ <.05 โดยผลด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ มีอิทธิพลสูงที่สุด ($\beta = .172$) รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ($\beta = .145$) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ($\beta = .133$) และการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\beta = .097$) ตามลำดับ มีค่าสัมประสิทธิ์พยากรณ์ = .282 (Adjusted $R^2 = .282$)

ดังนั้นจึงเป็นสมการที่สามารถนำไปพยากรณ์ได้โดยนำมาเขียนเป็นสมการถดถอยพหุคูณในรูปของคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐานได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$$Y = 2.454 + .069 (SP1) + .081 (SP2) + .102 (SP3) + .075 (SP4)$$

สมการพยากรณ์ในรูปแบบมาตรฐาน

$$ZY = .172 (SP3) + .145 (SP2) + .133 (SP4) + .133 (SP4) + .097 (SP1)$$

การอภิปรายผล

ผลการวิจัย เรื่อง ภาวะผู้นำและการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอดงเจริญ จังหวัดสกลนคร สรุปผลดังนี้

1. จากผลการวิจัยภาวะผู้นำมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอดงเจริญ จังหวัดสกลนคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีค่าสัมประสิทธิ์พยากรณ์ = .310 จากผลการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยค้นพบว่า ประชาชนผู้รับบริการโดยตรงจากกำนันผู้ใหญ่บ้านไม่ได้มองว่ากำนันผู้ใหญ่บ้าน มีภาวะหรือไม่ ประชาชนให้ความสำคัญกับประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานของกำนันผู้ใหญ่บ้านมากกว่า ภาวะผู้นำจึงเป็นรองในมุมมองของประชาชน อย่างไรก็ตามผู้วิจัยมองว่าบทบาทการทำหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำมีอำนาจในการสั่งการได้ ซึ่งภาวะผู้นำเป็นปัจจัยสำคัญของกำนันผู้ใหญ่บ้านที่จะต้องมีความเป็นผู้นำที่ดีจะต้องรับฟังความคิดเห็นของชาวบ้าน วางตัวเป็นกลาง มีความยุติธรรม ยอมเสียสละผลประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวมได้ จึงจะนำไปสู่การทำงานที่ประสบความสำเร็จ นอกจากนี้แล้ว ผู้วิจัยมองว่า การปฏิบัติงานของกำนันผู้ใหญ่บ้านต้องมีความซื่อสัตย์ สุจริต บังคับใช้กฎหมายอย่างเป็นธรรมไม่เลือกปฏิบัติ มีความรับผิดชอบทั้งส่วนตนและส่วนรวม มีความโปร่งใสในการปฏิบัติงาน พร้อมรับการตรวจสอบจากประชาชนและส่วนราชการ ดังนั้นการจะเป็นกำนันผู้ใหญ่บ้านที่ดีและปฏิบัติหน้าที่ให้ประสบผลสำเร็จ นำพาตำบล หมู่บ้านไปสู่ความเจริญก้าวหน้ากำนันผู้ใหญ่บ้านต้องมีภาวะผู้นำด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของ (ปณิธิ ศรีกุล, 2563) ได้ทำการศึกษาเรื่องภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี ผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตย ($\beta = .639$) และภาวะผู้นำแบบตามสบาย ($\beta = .278$) และผู้นำแบบเผด็จการ ($\beta = .100$) ของกำนันผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอบ้านดุงมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอบ้านดุง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .00 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์พยากรณ์ = .398 ส่วนผู้นำแบบเผด็จการไม่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอบ้านดุง ภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตย และภาวะผู้นำแบบตามสบาย สามารถร่วมกันทำนายการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอบ้านดุงได้ร้อยละ 38.90 ส่วนที่เหลือร้อยละ 61.10 เกิดจากอิทธิพลของตัวแปรอื่น ๆ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ (นิรันดร์วลี กองเผือก, 2565, หน้า 1) ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของกำนันผู้ใหญ่บ้านในอำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำของกำนันผู้ใหญ่บ้านที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในอำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี 2) เพื่อศึกษาหลักธรรมาภิบาลของกำนันผู้ใหญ่บ้านที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในอำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี 3) เพื่อเสนอแนะการพัฒนาภาวะผู้นำของกำนันผู้ใหญ่บ้านที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลในอำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ มีเครื่องมือในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถาม โดยกลุ่มตัวอย่าง/กลุ่มเป้าหมาย คือ กำนันผู้ใหญ่บ้านประชาชน และผู้บังคับบัญชา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยทั้ง 3 กลุ่ม รวมจำนวน 265 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ โดยกำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่

ระดับ .05 ผลการศึกษาพบว่า 1) ปัจจัยภาวะผู้นำมีผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของกำนันผู้ใหญ่บ้านในอำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี 2) ปัจจัยหลักธรรมาภิบาลมีผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของกำนันผู้ใหญ่บ้านในอำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี

2. จากผลการวิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนมีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอดงเจริญ จังหวัดสกลนคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีค่าสัมประสิทธิ์พหุคูณ = .282 สอดคล้องกับงานวิจัยของศุภิสรา ชารประเสริฐ (2563, บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเรื่อง ประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอดงเจริญ จังหวัดนครพนม ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลมีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้าน เขตอำเภอดงเจริญ จังหวัดนครพนม ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยสามารถร่วมกันทำนายประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้าน เขตอำเภอดงเจริญ จังหวัดนครพนม ได้ร้อยละ 49.00 ส่วนการมีส่วนร่วมของประชาชนด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานไม่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้าน เขตอำเภอดงเจริญ จังหวัดนครพนม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ (วาสนา วักดีเพชร, 2562) ทำการศึกษาเรื่อง อิทธิพลของการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อประสิทธิผลการดำเนินงานตามภารกิจถ่ายโอนของเทศบาลตำบลนาใน อำเภอดงเจริญ จังหวัดสกลนคร ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุเพื่อพยากรณ์ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานตามภารกิจถ่ายโอนของเทศบาลตำบลนาใน อำเภอดงเจริญ จังหวัดสกลนคร โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Linear Regression) พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานมีอิทธิพลสูงสุด ($\beta = .555$) รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ($\beta = .364$) และน้อยที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการได้รับผลประโยชน์ ($\beta = .338$) และการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\beta = .097$) ตามลำดับ มีค่าสัมประสิทธิ์พหุคูณ = .504 อธิบายได้ว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนทำนายประสิทธิผลการดำเนินงานตามภารกิจถ่ายโอนของเทศบาลตำบลนาใน อำเภอดงเจริญ จังหวัดสกลนคร ได้ร้อยละ 50.40 (Adjusted $R^2 = .504$) ส่วนอีกร้อยละ 49.60 เกิดจากอิทธิพลของตัวแปรอื่น ๆ

องค์ความรู้ใหม่

ภาวะผู้นำของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน และการมีส่วนร่วมของประชาชนล้วนส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในด้านการปฏิบัติหน้าที่ และงานตามนโยบายสำคัญของรัฐบาล มีการฝึกอบรมเกี่ยวกับข้อกฎหมาย ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน โดยควรเพิ่มหลักสูตรเฉพาะด้าน ในการปฏิบัติหน้าที่ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เช่น การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท เศรษฐกิจพอเพียง งานทะเบียนราษฎร เป็นต้น ด้านคุณลักษณะความเป็นผู้นำ และด้านหลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว กรมการปกครองควรสร้างมาตรการในการเข้าร่วมการประกวด การพัฒนาหมู่บ้าน การประกวด กำนัน ผู้ใหญ่บ้านยอดเยี่ยม ในเกิดการแข่งขันที่แพร่หลาย และทำให้เกิดการเรียนรู้และการพัฒนาจากทั้งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่เข้าแข่งขัน และชุมชน เพื่อสร้างให้เกิดแบบอย่างที่ดี กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ควรเข้ามามีบทบาทในการส่งเสริม และพัฒนาเศรษฐกิจครัวเรือนและในชุมชน โดยต้องเป็นผู้นำในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในด้านต่าง ๆ การจัดการตลาดกลางหมู่บ้าน การดำเนินชีวิตตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง การรวมกลุ่มออมทรัพย์ หรือสหกรณ์หมู่บ้าน เป็นต้น และด้านความพึงพอใจต่อพฤติกรรมในฐานะผู้ช่วยเหลือนายอำเภอและหัวหน้าราษฎรในหมู่บ้าน ให้ความสำคัญกับการประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน

ผู้ใหญ่บ้าน มีการดำเนินนโยบาย แผนพัฒนาบุคลากร ยกกระตือรือร้นการศึกษาของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน โดยให้มีกลุ่มองค์กร ภาวประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่มากขึ้น รวมทั้งสร้างความปรองดอง สมานฉันท์ ความสามัคคีในหมู่บ้านอย่างสม่ำเสมอ ให้วางตนเป็นกลางทางการเมือง เป็นแบบอย่างที่ดี ไม่กระทำการที่ไม่สุจริต และมีความเที่ยงธรรม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 กำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอดงเจริญ จังหวัดสกลนคร ควรปรับปรุงและพัฒนาความเป็นผู้นำแบบเผด็จการ คือ ผู้นำที่มีความมั่นใจในตนเองสูงนั้นเป็นข้อดีแต่ควรมีการรับฟังเหตุผลก่อนตัดสินใจสั่งการในการปฏิบัติงาน ควรปฏิบัติตนเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยสามารถให้คำปรึกษาและแนะนำต่อการแก้ไขปัญหา และการขจัดอุปสรรคที่เกิดขึ้นในระหว่างการทำงานได้

1.2 กำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอดงเจริญ จังหวัดสกลนคร ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล สนับสนุนให้ประชาชนเข้ารวมการเป็นตัวแทนภาคประชาชนในการควบคุมและการตรวจสอบการดำเนินกิจกรรมทั้งหมด และเป็นการแสดงถึงการปรับตัวในการมีส่วนร่วมต่อไป และการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ โดยมีการส่งเสริมการประชาสัมพันธ์แจ้งให้ทราบถึงรายละเอียดของโครงการที่จะดำเนินการ ผลประโยชน์ที่ท่านจะได้รับ

1.3 กำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอดงเจริญ จังหวัดสกลนคร ควรส่งเสริมประสิทธิภาพการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอดงเจริญ จังหวัดสกลนคร ด้านความพึงพอใจต่อพฤติกรรมในฐานะผู้ช่วยเหลือนายอำเภอและหัวหน้าราษฎรในหมู่บ้าน คือ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านสามารถใช้เทคโนโลยีในการปฏิบัติงานสามารถรายงานสถานการณ์ แก้ไขปัญหาได้รวดเร็วทันต่อเหตุการณ์ และด้านการปฏิบัติหน้าที่ และงานตามนโยบายสำคัญของรัฐบาล โดยกำนัน ผู้ใหญ่บ้านควรรับฟังปัญหาและนำความเดือดร้อนทุกข์สุข และความต้องการที่จำเป็นของราษฎรในหมู่บ้านแจ้งต่อส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การแก้ไขหรือช่วยเหลือ

1.4 กำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอดงเจริญ จังหวัดสกลนคร ควรส่งเสริมภาวะผู้นำด้านผู้นำแบบเผด็จการ ด้านผู้นำแบบตามสบาย ด้านผู้นำแบบประชาธิปไตย เนื่องจากมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอดงเจริญ จังหวัดสกลนคร ตามลำดับ โดยกำนันและผู้ใหญ่บ้านควรมีความยืดหยุ่นในการบริหารงาน สามารถแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในชุมชนโดยใช้หลักเหตุผลมากกว่าอารมณ์ความรู้สึก ยึดมติการตัดสินใจของคณะกรรมการเป็นสำคัญและควรมีความริเริ่มในการบริหารงาน ทำให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงานได้ตามความพอใจ

1.5 กำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอดงเจริญ จังหวัดสกลนคร ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล และการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เนื่องจากมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอดงเจริญ จังหวัดสกลนคร ตามลำดับ โดยส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเลือกตัวแทนของตนเข้าไปนั่งในคณะกรรมการใดคณะหนึ่งที่มีอำนาจตัดสินใจของกิจกรรมพัฒนาชุมชน/หมู่บ้าน ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมออกแรงในการทำกิจกรรม หรือโครงการเพื่อพัฒนาในชุมชน/หมู่บ้าน พร้อมทั้งมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชน

ทราบถึงรายละเอียดของโครงการที่จะดำเนินการ ผลประโยชน์ที่ท่านจะได้รับเพื่อจะได้มีส่วนร่วมสังเกตการณ์การทำงานของผู้รับจ้างภายนอกที่มาทำงานพัฒนาในชุมชน/หมู่บ้าน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ที่มีผลกระทบต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอดอนจาน จังหวัดสกลนคร เช่น ปัจจัยแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน วัฒนธรรมองค์กร เป็นต้น

2.2 ควรศึกษาข้อมูลเชิงลึก โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เช่น การสัมภาษณ์ การประชุมกลุ่มย่อย ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Focus group) เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- นิรันดร์วลี กองเฟือก. (2565). ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของกำนันผู้ใหญ่บ้านในอำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี. *วารสารโครงการทวิปริญาทางรัฐประศาสนศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง*.
- บงกษมาศ เอกเอี่ยม. (2557). กำนัน-ผู้ใหญ่บ้าน: บทบาทและภาวะความเป็นผู้นำกับความคาดหวังของประชาชนที่มีต่อผู้นำชุมชนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่. *การประชุมวิชาการ การพัฒนาชนบทที่ยั่งยืน ครั้งที่ 4 ประจำปี 2557 Rethink: Social Development for Sustainability in ASEAN Community* 11-13 มิถุนายน 2557.
- ประจักษ์ ผิงงาม. (2554). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของกำนันผู้ใหญ่บ้านในเขตพื้นที่ อำเภอศรีรัตน จังหวัดศรีสะเกษ. การศึกษาอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- ปภินวิช ศรีกุล. (2563). ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี. *การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ราชธานีวิชาการ ครั้งที่ 5 การวิจัยเพื่อการเปลี่ยนแปลง Research to Make A CHANGE*.
- วาสนา วรศักดิ์เพชร. (2562). อิทธิพลของการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อประสิทธิผลการดำเนินงานตามภารกิจถ่ายโอนของเทศบาลตำบลนาใน อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร. *ปริญญารัฐประศาสนศาสตร์ มหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*.
- ศุภิสรา ธารประเสริฐ. (2563). ประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม. *ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*.
- สำนักทะเบียนอำเภอดอนจาน. (2564) *ข้อมูลประชากร*. ณ วันที่ 17 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2564.
- อิศรา เรืองเดช. (2558). ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนบ่อไร่วิทยาคม อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด. *ปริญญา กศ.ม. มหาวิทยาลัยบูรพา*.

Halpin, A.W. (2006). *Theory and research in administration*. New York: Macmillan.